

ตาขี้เกียจ...

นำเสนอเมื่อ : 14 มี.ค. 2552

ดวงตา คือประตูแห่งการเรียนรู้โลกกว้าง เด็กปกติสามารถมองเห็นได้ตั้งแต่แรกเกิด พัฒนาการทางสมอง การเรียนรู้ หรือพัฒนาการทางดานร่างกายอื่น ๆ เช่น การคว่ำตัว คลาน นั่ง เดิน ต้องอาศัยการมองเห็นเป็นสิ่งสำคัญ

นอกจากนี้ดวงตายังเป็นหน้าต่างของหัวใจ ความรู้สึกยินดีหรือไม่เป็นที่สออารมณ์ก็ทำให้คนข้างเคียงสามารถรับรู้ได้จากการมองตา ทั้งนี้ ดวงตายังเป็นหน้าต่างของสมอง เนื่องจากโรคของสมองบางอย่างสามารถทำการวินิจฉัยเบื้องต้นได้โดยการมองผานดวงตา เมื่อดวงตามีความสำคัญมากมายเช่นนี้ จึงควรมองดูดวงตาของเราและคน ใกล้ที่มีความผิดปกติใด ๆ หรือไม่ โดยเฉพาะในเด็กซึ่งยังไม่สามารถสื่อสารให้ทราบได้ว่าตาของตัวเองมีความผิดปกติ แต่ปัญหาเกี่ยวกับตาบางอย่างถ้าเรารู้ได้เร็ว ก็สามารถรักษาให้เป็นปกติได้ เช่น **“โรคตาขี้เกียจ”**

โรคตาขี้เกียจ คืออะไร?

ตาขี้เกียจ คือ ภาวะที่การมองเห็นไม่เท่าปกติ หมายถึงตาข้างหนึ่ง ไม่ได้ใช้มองเห็นเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ การตรวจหาสาเหตุสามารถทำได้โดยการวัดความสามารถในการมองเห็น เด็กจะต้องได้รับการวัดสายตาสวมแว่นตาก่อน แต่สำหรับในรายที่จำเป็นต้องใส่แว่น อาจพบว่าเป็นตาขี้เกียจข้างเดียวหรือสองข้างได้ โดยที่ไม่พบความผิดปกติใด ๆ ในดวงตาและเส้นประสาทตา

ตาขี้เกียจพบได้บ่อยแค่ไหน?

พบได้ประมาณร้อยละ 2 ของประชากร หากคิดสัดส่วนประชากรไทย 60 ล้านคน จะมีคนเป็นตาขี้เกียจได้ถึงหนึ่งล้านสองแสนคน นับว่าไม่น้อยเลยทีเดียว แต่คนเรารู้สึกว่าเป็นปัญหามากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นข้างเดียว และคิดว่าจะมีตาอีกข้างที่มองเห็นได้ก็สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้เหมือนคนปกติ โดยไม่ทราบสาเหตุที่เราสามารถไขตาทั้งสองข้างพร้อม ๆ กันจะชัดเท่า ๆ กัน จึงจะทำให้สามารถ มองเห็นภาพ มิติ หรือกะระยะลึกตื้นได้ ยกตัวอย่างเช่น ลองปิดตาหนึ่งข้างแล้วเดินลงบันได อาจต้องเกาะราวไว้แน่น ๆ เพราะไม่สามารถกะความลึกของบันไดขั้นต่อ ๆ ไปได้

สาเหตุใดทำให้เกิดตาขี้เกียจ?

1.โรคตาเหล่ เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีอาการตาขี้เกียจมากที่สุด ส่วนใหญ่จะเป็นชนิดตาเหล่เขาดังแต่กำเนิดหรือภายในหกเดือนแรกเกิด เมื่อใดที่เด็กเริ่มมีตาเหล่เข้า สมองก็จะสั่งการให้ตาข้างที่เหล่มองไม่เห็น เวลามองสองข้างพร้อม ๆ กัน มีฉะนั้นภาพซ้อนที่เกิดขึ้นจากตาเหล่จะรบกวนการดำเนินชีวิตของเขา เมื่อสมองสั่งให้มองไม่เห็นก็จะไม่มีการพัฒนาทางการมองเห็นเกิดขึ้น ตาข้างนั้นก็ขี้เกียจไป แต่ไม่ได้หมายความว่ามองไม่เห็นตลอด เมื่อเราปิดตาข้างที่ดี เอาข้างที่เหล่มามอง เด็กก็ยังสามารถมองเห็นได้ แต่จะไม่ดีเท่าตาปกติ

เด็กที่เป็นตาเหล่เขาดังแต่เกิดทุกคน ไม่จำเป็นต้องมีตาขี้เกียจเหมือนกันหมด เนื่องจากบางคนอาจสลักันเหล่เดียวเหล่ตาซ้ายตาขวามอง เดียวเหล่ตาขวาตาซ้ายมอง ซึ่งจะทำให้สมองได้รับการพัฒนาทางการมองเห็นของตาทั้งสองข้างไปด้วยกัน ก็จะไม่มีปัญหาตาขี้เกียจ ดังนั้นเมื่อบุตรหลานหรือคนใกล้ชิดมีภาวะตาเหล่เขาดังนี้ควรพาไปพบจักษุแพทย์ตั้งแต่นั้น ๆ การรักษาด้วยการผ่าตัดให้ตาตรงได้ก่อนอายุ 2 ขวบ จะทำให้เด็กมีโอกาสเห็นภาพสามมิติอย่างหายาบ ๆ และพอจะระยะได้ ถึงแม้จะไม่ดีเท่าคนปกติก็ตาม ในขณะที่การผ่าตัดหลังอายุ 2 ขวบ เด็กจะมองที่ละตา ทำให้สูญเสียความสามารถดังกล่าวไป

2.โรคสายตาสั้น ยาว หรือเอียงสองข้างไม่เท่ากัน

ถ้าสายตาสั้นสองข้างต่างกันจนทำให้ตาข้างหนึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ชัดในทุกระยะที่มอง ตาข้างนั้นก็จะมีพัฒนาการเกิดขึ้น ความแตกต่างของความสั้น ยาว เอียง ก็มีผลต่อความรุนแรงของภาวะตาขี้เกียจ ยิ่งต่างกันมากก็ยิ่งขี้เกียจมาก

3.โรคสายตาสั้น ยาว หรือเอียงสองข้างมากพอ ๆ กัน เห็นไม่ชัดทั้งสองข้างในทุกระยะการใช้งาน ตาทั้งสองข้างจะขี้เกียจทั้งคู่

4.โรคที่ทำให้แสงผ่านเข้าในตาได้น้อย เช่น กระจกตาตัวขุ่น ต้อกระจกตั้งแต่กำเนิด เลือดออกในน้ำวุ้นลูกตา ผนังตาตมมากจนปิดรูม่านตา โรค เหล่านี้อาจเกิดขึ้นในตาข้างเดียวหรือทั้งสองข้างได้ ทำให้ภาพที่ไปตกบนบริเวณจอประสาทตาไม่ชัดและเป็นตาขี้เกียจขึ้นมา โดยเฉพาะในเด็กที่เป็นต้อกระจกตั้งแต่เกิด ตาขุ่นขาวที่บวมแสงไม่สามารถผ่านเข้าในตาได้ ต้องรีบทำการผ่าตัดลอกต้อออกภายในสองเดือนแรกที่เกิด มิฉะนั้น ถึงแม้ผ่าตัดให้ได้อย่างไร ก็ไม่สามารถแก้ไขภาวะตาขี้เกียจที่รุนแรงได้

ตาขี้เกียจสามารถรักษาได้หรือไม่อย่างไร?

เราสามารถรักษาตาให้หายขี้เกียจได้ แต่จะได้ผลดีควรรักษาก่อนการมองเห็นจะพัฒนาเต็มที่หรือก่อนอายุ 8 ขวบ ส่วนขั้นตอนในการรักษามีดังนี้

1. ถ้าพบว่ามีสาเหตุที่สามารถผ่าตัดได้ก็ให้รีบทำก่อน เช่น ต้อกระจก เลือดออกในน้ำวุ้นในลูกตา ผนังตาตม แล้วค่อยมากระตุ้นการมองเห็นโดยการปิดตาในภายหลัง
2. ถ้าวัดแล้วสายตาแล้ว มีสายตาสั้น, ยาว, เอียง ที่น่าจะเป็นสาเหตุของตาขี้เกียจ ก็ให้ใส่แว่นไปก่อน แล้วสายตาก็จะค่อย ๆ ดีขึ้นเอง ถ้าใส่แว่นเต็มที่แล้วอย่างน้อย 6 เดือนยังขี้เกียจอยู่ ก็ให้กระตุ้นการมองเห็นโดยการปิดตาข้างที่ดี
3. ถ้ามีตาเขและตาขี้เกียจ ให้ปิดตาข้างที่ดี ภาวะตื้นใช้ตาข้างที่ขี้เกียจ ถ้าขี้เกียจมาก ให้ปิดอย่างน้อยวันละ 6 ชั่วโมง ถ้าขี้เกียจน้อยก็ปิดวันละ 2 ชั่วโมง ปิดจนกว่าสายตาสองข้าง จะเท่ากัน

อนึ่ง การปิดตากระตุ้นการมองเห็นควรให้เด็กมีกิจกรรมที่ใช้สายตา ไม่ใช่ปิดตาแล้วแอบนอนหลับ ต้องมีคนช่วยดูแล การรักษาภาวะตาขี้เกียจทำได้ไม่ยาก แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของเด็ก ผู้ปกครอง รวมทั้งคุณครูที่โรงเรียน และถึงแม้ตาขี้เกียจจะรักษาได้ แต่ถ้ามทราบว่ามีภาวะนี้ก็อาจสายเกินแก้ จึงควรพาบุตรหลานของท่านไปรับการตรวจเช็คดวงตา วัดสายตา เมื่อสงสัยว่ามีความผิดปกติหรือไม่ก่อนเข้าโรงเรียน.

รศ.พญ.อภัทรสา เล็กสกุล
หัวหน้าหน่วยโรคตาเด็ก ภาควิชาจักษุวิทยา
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ขอขอบคุณเนื้อหาข่าว คุณภาพดี โดย: หนังสือพิมพ์เดลินิวส์